

ผู้ตรวจการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๘ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแต่ละครั้งให้คณะกรรมการจัดให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละจังหวัด ในระหว่างเวลาที่มีการดำเนินการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเลือกตั้งและการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง หรือการกระทำใดที่จะเป็นเหตุทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้วรายงานให้คณะกรรมการหรือกรรมการทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ตรวจการเลือกตั้งมีอำนาจแจ้งเตือนให้ปฏิบัติให้ถูกต้องได้ ถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องให้รายงานให้คณะกรรมการหรือกรรมการทราบโดยเร็ว ในการนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีหน้าที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการเลือกตั้งด้วย

คณะกรรมการจะมอบหมายให้ผู้ตรวจการเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่เห็นสมควรก็ได้แต่จะมอบอำนาจของคณะกรรมการหรือกรรมการที่มีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมิได้

ระหว่างเวลาที่มีการดำเนินการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง หมายความว่าถึงเวลาตั้งแต่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งจนถึงวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งหรือภายหลังจากนั้นอีกไม่เกินหกสิบวันตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาในแต่ละจังหวัดจังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินแปดคน เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งตามจำนวนที่เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ครบทุกจังหวัด โดยจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อขึ้นไว้ บัญชีรายชื่อดังกล่าวให้ใช้ได้เป็นเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปี

เมื่อคัดเลือกบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้ว ก่อนดำเนินการแต่งตั้ง ให้คณะกรรมการประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกให้ประชาชนทราบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้นำข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนมาประกอบการพิจารณาแต่งตั้งด้วย

จังหวัดใดไม่อาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาในจังหวัดครบตามจำนวนตามวรรคหนึ่งไม่ว่าด้วยเหตุใดคณะกรรมการจะไม่แต่งตั้งผู้มีภูมิลำเนาจากจังหวัดนั้นเลยหรือจะแต่งตั้งน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งก็ได้ในกรณีเช่นนั้นคณะกรรมการจะแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาจากจังหวัดอื่นแทนให้ครบจำนวนก็ได้

ผู้ตรวจการเลือกตั้งต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐ ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดในเวลาห้าปีที่ผ่านมาก่อนการแต่งตั้ง เป็นบุคคลซึ่งเชื่อได้ว่ามีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย และต้องมีคุณสมบัติอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดและไม่มีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งต้องไม่เป็นผู้มีบุพการี คู่สมรส หรือบุตรเป็นหรือสมัครรับเลือกตั้งหรือรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ตามข้อ ๘ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยผู้ตรวจการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อประโยชน์ในการควบคุม กำกับ ดูแลการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการคัดเลือกบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาในแต่ละจังหวัด จังหวัดละแปดคน เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้ง

“ผู้ตรวจการเลือกตั้ง” หมายความว่า ผู้ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งโดยจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อไว้

“ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด” หมายความว่า ผู้ตรวจการเลือกตั้งที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

คุณสมบัติของผู้ตรวจการเลือกตั้ง

(ตามข้อ ๑๐ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยผู้ตรวจการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๑)

ผู้ตรวจการเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี นับถึงวันสมัคร
- (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัคร
- (๔) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๕) มีความเป็นกลางทางการเมือง
- (๖) มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย
- (๗) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการเลือกตั้ง

(ตามข้อ ๑๑ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยผู้ตรวจการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๑)

ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้าง หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าของหน้าที่อื่นของรัฐ
- (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดในเวลาห้าปีที่ผ่านมาก่อนการแต่งตั้ง
- (๔) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๖) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๗) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๙) วิกจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๑๐) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (๑๑) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๑๒) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันสมัคร เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๑๓) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๑๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษให้จำคุกเพราะกระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๕) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนักกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๖) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๗) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑๘) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกินสองปี

(๑๙) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(๒๐) อยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒๑) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

(๒๒) มีบุพการี คู่สมรส หรือบุตรเป็นหรือสมัครรับเลือกตั้งหรือรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๒๓) เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่ได้ลาออกหรือคณะกรรมการเลือกตั้งได้มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

บุคคลที่มีสิทธิสมัครและได้รับการพิจารณาคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๑๐ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๑ และควรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตลอดจนความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ณ จังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดที่ตนสมัครเข้ารับการคัดเลือกได้ตลอดเวลา (กลุ่มจังหวัดที่ ๕ ประกอบด้วย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต)

ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปแต่ละครั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้ตรวจการเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อเป็นผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินแปดคน ดังต่อไปนี้

(๑) จังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งไม่เกิน ๕ เขตเลือกตั้ง ให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ๕ คน

(๒) จังหวัดที่มีเขตเลือกตั้ง ๖ - ๘ เขตเลือกตั้ง ให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ๖ คน

(๓) จังหวัดที่มีเขตเลือกตั้ง ๙ - ๑๑ เขตเลือกตั้ง ให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ๗ คน

(๔) จังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งตั้งแต่ ๑๒ เขตเลือกตั้งขึ้นไป ให้มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ๘ คน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้ ๕ คน

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจในจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีอำนาจแจ้งเตือนให้ปฏิบัติให้ถูกต้องได้ ถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องให้รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งทราบโดยเร็ว
- (๒) ตรวจสอบการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง หรือการกระทำใดที่จะเป็นเหตุทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- (๓) เข้าไปในที่เลือกตั้ง หรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง
- (๔) ปฏิบัติงานอื่นตามระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งและตามที่ได้รับมอบหมาย

ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่มิคำสั่งแต่งตั้ง ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกมีผลใช้บังคับแต่ต้องไม่เร็วกว่าสามสิบวันก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งมีผลใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมดหรือวันประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

การพ้นจากตำแหน่งนอกจากนี้ ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมาย
- (๓) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำ จังหวัดผู้ใดขาดความสุจริต ขาดความเที่ยงธรรมมีความประพฤติเสื่อมเสีย ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ละทิ้งหน้าที่ หรือไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการขัดต่อระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด หากกรรมการการเลือกตั้งพบเห็นการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งให้ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาต่อไป

อัตราค่าตอบแทนของผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้รับอัตราค่าตอบแทน ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยผู้ตรวจการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๑

- ค่าตอบแทนรายเดือน ๕๐,๐๐๐ บาท
- ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน อัตราที่เบิกได้
 - ค่าเบี้ยเลี้ยง ๔๐๐ บาท/วัน
 - ค่าที่พัก ๑,๕๐๐ บาท/วัน
 - ค่าพาหนะ ๑,๐๐๐ บาท/วัน